

Uunga
Inatsisartunut ilaasortaq
Malik Berthelsen,
maani

Paarisa pillugu §36. imm. 1-imut apeqqummut nr. 165/2009-mut akissuteqaat

4. januar 2009
Sagsnr. 2009-023931
Dok. Nr. 282545

Asasara Malik Berthelsen

Postboks 1160
Tlf: 34 50 00
Fax: 32 55 05
3900 Nuuk
Email: pn@gh.gl
www.nanoq.gl

Apeqquteqaatinnut aamma peqqinnermik siuarsaanermut pinaveersaartitsinermullu soqutigisaqarninnut qutsavigaakkitt.

Apeqqutigineqartoq "Paarisap pinaveersaartitsinermik suliniutigisartagai innuttaasunit qanoq soqutigineqartiginersut imaluunniit iluaqutaatiginersut paasiniallugit misissuisoqarnikuunerluni?" akineqarsinnaavoq, Paarisap suliniutaanut innuttaasut soqutiginninnerannik misissuisoqarnikuunngilaq. Tamanna uuttussallugu ajornakusoorpoq, inuit ataasiakkaat pisunik assigiinngitsorpasuarnik soqutiginninnerat apeqqutaammat, soorlu assersuutigalugu suliniummi sammisaq, inuup ukiui, suaassusaa kiisalu nammineq peqqissutsimik naliliineq pissusilersornerullu allannngortittariaqarneranik pisari-aqartitsineq.

Tamatumunnga 2008-mi Paarisamut tunngasunik inuit ataasiakkaat ilisimasaqarnerannut tunngatillugu takutippaa aperineqartut amerlanersaat "nerisaqarnermut innersuusutit qulit"-nit ilisimasaqartut ataatsimik amerlanerusunilluunniit taasaqarsinnaasut. Aamma nittartagaq www.iggu.gl atorneqartorujussuuvog, tassannga usuup-puui inniminnerneqartarput, kisiannili aamma amerlasoorpassuit alakkarnerminni Iggup pulaartunut allattaavia allaffigisarpaat.

Pinaveersaartitsinermik peqqinnermillu siuarsaanermik Paarisa suliaqarpoq. Tamanna isumaqarpoq, marloqiusanik suliaqartoqartoq: nappaammik pinaveersaartitsineq aamma inuunermi nalilinnik pitsaanerulersitsineq. Paarisap meeqqat inuusuttullu pingaarnertut sullinniarpai. Paasisitsiniaanermi sullinniakkat pingaartut arlaat tassaapput angajoqqaat, tassani qulakkeerniarneqarpoq, mianersunngitsumik peqqinnangitsumillu inooriaaseqarnerup kingunerata sunniutai pillugit ilisimasaqarneq tunngavigalugu ilaqutariinnik oqaloqatiginninneq pisinnaassasoq.

Inuunerittap sammisaasa iluannit pinaveersaartitsinermi siunnersuineq Inuunerittamut ukiumoortumik nalunaarusiami atuarneqarsinnaavoq. Taanna www.peqqik.gl-imi aamma www.paarisa.gl-imi pissarsiarineqarsinnaavoq. Inuunerittap naliliiffigineqarnera 2010-mi aallartinneqassaaq, naliliinerlu taanna Syddansk Universiteti Statens institut for Folkesundhed-imit ingerlanneqassaaq.

Paarisap suliassaasa pingaarnertit ilaat tassaavoq innuttaasunut tamanut pingaarnerusumik paasissutissiineq. Tamanna pisarpoq nuna tamakkerlugu paasisitsiniaanertigut sullinniakkanut soorlu ass. atuarfinnut ilinniarfeqarfinnullu paasissutissiinertigut.

Paasisitsiniaanerit taakkua qulakkiissavaat, peqqissumik inooriaaseqarneq pillugu aamma soorlu pujortarnermut, imerpallaarnermut imaluunniit illersuuteqarani atoqatigiinermut atatillugu navianartoqarsinnaanera. Paarisap sulinerata ilaa taanna tassaavoq inuttaasut pisariaqartumik ilisimasaqarnissaat, sooq pissusilersornerup allangortinnissaa pingaaruteqarsinnaanersoq paasissutissiissutigissallugu qulakkiissallugulu. Ilisimasaqarneq tunngaviuvoq pingaarutilik, kisiannili tamatigut pissusilersuutinik allangortitsinissamut naammattumik pissutaaneq ajorpoq. Pissusilersuutinik allangortitsinissami inuttut kajumissuseqarneq isummernissarlu pisariaqartinneqarput.

Inuunerittap iluani peqatigiinnissamik isumaqatigiissuteqarnertigut aamma piviusumik suliassamut aaqquussuussinertigut pissusilersuutit allangortinniarlugit inunnilu ataasiakkaani ilaatigullu ataatsimooqatigiinni minnerni peqqinnerulersitsiniarluni Paarisa nammineerluni suleqatinilu suliaqarput. Soorlu assersuutigalugu imminortarnerup pinaveersaartinneqarneq, atuartut pujortarnerat, aarlerinangitsumik atoqatigiinneq, pilersaarut "Meeqqamut piareerneq" minnerunngitsumillu ilaqtariinni naartusoqarneq, tassani meeqqap atugarissaarnerata ulorianartorsiorsinnaanera pillugu "Piaartumik suliaqarneq"-mik pilersaaruteqarnermi sullissineq.

Angusanut toqqaannartumik uuttorneqarsinnaasunut tunngatillugu Paarisap sulinerani pisut takutippaat imigassamik atuinerup tupatornermillu pinaveersaartitsinerup iluani pitsanngoriaatit kisimik pisimangitsut, imminortarnerillu amerlassusaat malunnartumik appariarsimasoq. Imminortarnermik pinaveersaartitsinerup tunngatillugu Paarisap sulerusaa tassaavoq suliuniuteqarnerni suut sunniuteqarluarnersut, ilisimatuutut misissuinermik tunngaveqarluni ilisimasamik piorsaaneq. "Hope and resilience in suicide prevention" pillugu ataatsimiinnerup ingerlanneqartup takutippaa Paarisap sulerusai nunani allani Issittumiittuni suleriutsinut qanittuusut.

Nunap annersaani innuttaasunik tusarniaareernerme innuttaasunillu ataatsimiisitsereernerni Inuunerittap ukkataralugit sammisai toqqaarneqartarput taamaalillunilu peqqissutsitsinnut pingaaruteqartut innuttaasut isumaqatigiissutaannut takussutissasarlutik. Ullumikkut Inuunerittap ukkataralugit sammisai kommunit meeqqanut inuusutunullu politikkiannut, kommunerpassuarnilu suliffeqarfiillu peqqinneq pillugu politikkiannut ilanngunneqarnikuupput, taamatullu meeqqat atuarfianni ilinniarfeqarfinnulu atuartitsinerme ilanngunneqarnikuullutik. Paarisap peqqinnissaq pillugu atuagassiaa SILA aamma INUK meeqqat atuarfiini ilinniartitsivinnilu allani atuartitsinerme atorneqartarpoq, peqatigitillugu nunap ilaani peqqinnissaqarfiit amerligaluttuinnartut kommunillu ilaqtariinnut naartusortalinnut eqqeersimaartumik "Piaartumik suliaqarneq"-mik sulineruput ilaapput

Paarisap Inuuneritta peqatiginerasigut imaluunniit toqqaannartumik aningaasanik tapiiffigineqarnikkut nuannaarneq inuunermilu nalillit siuarsarniarlugit suliniuterpassuit takusaasut malunnaarteqarluartullu sularinikuuai. Soorlu assersuutigalugu pineqarput: nunaqarfinni tamani meeqqanut arsaannermik atuarfiit, sapaatip akunnerani 18-imi nuna tamakkerlugu imigassartaqanngitsumik aaqquussuussinerit, inersimasut utoqqaanerusullu ajaappisserlutik pisuttuarneri, meeqqat aasakkut tammaarsimaartinneri. Suliniutit taakkua inerisarpaat sammisqaqarnerit, inunni ataasiakkaani inuunermi nalillit qaffassarpaat, inuunermi pisunut allanut tuniluussinnaasumik aamma inuunermi pissutsinik allangortitsinernut pitsaanerusumik nukissaqarnerulersitsilluni.

Innuttaasuni peqqinnerup siuarsanera sivirusoq sulinerullu ingerlanera uninngisaannassalluni. Immikkoortoqarfiit suliaqaqatigiillu akimorlugit sulisoqassaaq, periutsit piffissamut naleqquttut ineriartortinnerannut allanngujuitsumik sulisoqassaaq. Paarisa ilisimasani erseqqissumik tunuliaqutaqarluni sulivoq, tamannalu isumaqarpoq sammineqartumut pisumut ilisimasap pitsaanerpaap atorineqarneranik. Innuttaasut peqqinnerat pillugu aqqissuussinertigut suliniuteqarsimasutut suliaminilu angusaminut nunat tamaalat ataatsimiinnerini arlalinni Kalaallit Nunaat nersualaarneqartarsimavoq. Tamanna Naalackersuisut nuannaarutigat peqatigitillugulu Naalackersuisoqarfik kaammattorpaat pinaveersaartitsineq suli sallsaatittuaqqullugu.

Paarisap suliniutaanut aningaasat immikkoortinneqartut kissaatigineqartut sunniuteqarnerisut imaluunniit tassunga aningaasanik amerlanernik immikkoortitsisoqartariaqarnerisooq pillugit apeqqummut paatsuugassaanngitsumik akissuteqarnissaq ajornakusoorpoq.

2010-mut Aningaasanut Inatsimmut konto pingaarnermut 34.15.01-imut, Paarisa, pinaveersaartitsineq aamma peqqinnermik siuarsaanermut, 6.2 mio. kr.-it kiisalu konto pingaarnermut 34.15.02-mut, Inuuneritta, 8.0 kr. kr.-it immikkoortinneqarput. Paarisap suliniutai aningaasat immikkoortinneqartut malillugit aqqissuunneqartarput. Kontot pingaarnarit marluusut taakkua, imminnut tapertariittut, pitsaanerpaamik atorineqarnissaat qulakkeerneqartarpoq, pissutigalugu Paarisap suliniutai tamarmik Inuunerittamit aalliarfeqarmata.

Aningaasat immikkoortinneqartut Inatsisartunit akuersissutigineqarput 2010-mullu Aningaasanut Inatsimmi takuneqarsinnaallutik. Uppernarsarneqarsinnaavoq aningaasanut Peqqinnissaqarfimmu immikkoortinneqartunut tunngatillugu tamakkiisumik isigissaqaanni pinaveersaartitsinermut tutsinneqartut annikitsuinnaammata, suliniuteqarnerli suliassaqarfiit akimorlugit ingerlanneqarpoq, aammalu immikkoortut allat aningaasanik immikkoortitsisarput, innuttaasut peqqinnerannut toqqaannartumik toqqaannanngitsumilluunniit sunniuteqartumik.

Apeqqutigineqartumut: "Inuunerittami suleqatigiissitap inuttalersugaanera eqqarsaatigalugu ilumut inuttarittinneqartut tamakkerlutik suleqatigiissitamut tulluurtuuppat?", oqaatigineqarsinnaapput:

Inuunerittamut malinnaasillugu suleqatigiissitaq paasisimasalinnik arlalinnik inuttalersugaavoq, taakkulu ilisimatuutut misissuinerit angusanik, suliatigut ilisimasani sulinermillu misilittakkanik tamarmik suleqataallutik tunniussaqaartarput. Ilaasortat toqarneqarput Inuunerittap suliniutai tamakkerlugit sinniisuuffigineqarsinnaanngorlugit. Inuttalersuineri ilaapput Politimestereqarfik, KANUKOKA, Meeqqat Inuusuttullu pillugit Ilisimasaqarfik (MIPI), nunatta nakorsaanera, ilagiit, utoqqarnik paaqqinnittoqarfik peqqinnissaqarfillu kiisalu naalackersuisoqarfiit akuutinneqartut. Sammisamut "timi atorlugu sammisaqarnerit" Nerisaqarnermut Siunnersuisoqatiguit sinniisuannit isumagineqartarput, taanna nerisassanut timilu atorlugu sammisaqarnermut siunnersuisarpoq.

Naalackersuisut ataqqivaat tatigalugulu Inuunerittamut malitsigitillugu suleqatigiissitap paasisimasaqarluanera Inuunerittap sulineranut nangittumik piviusunngortitsinermut tunniussaqaarsinnaasoq, taamaalillunilu innuttaasut peqqinneruleranernik kinguneqarlu-
ni .

Inussiarnersumik inuulluaqqusillunga

Agathe Fontain
Peqqissutsimut Naalakkersuisoq